

Kult Johna Fruma a tichomořští bohové

Kult cargo v 21. století

Tanna, 15. února 2004: Uprostřed Jižního moře si připadáte jako na vojenském cvičišti. Ve žhnoucím vedru a v téměř nesnesitelné vlhkosti vzduchu si vykračuje procesí lidí pochodovým krokem s dřevěnými zbraněmi přes rameno. Vidíte cvičit děti, muže středního věku a několik starců, všechny s nevídaným zápalem. Neustále pochodují po obvodu rituálního místa. Několik mužů má na zádech velká písmena „USA“. Před desetiletími se tato písmena tetovala do kůže, dnes se už jejich nositelé spokojí s barvami. Vznešený a vážný velitel s hrudi pokrytou řady nechává vztýčit vlajky USA a Vanatu. Zasalutuje a pak se odměřeným krokem vzdálí.

Diváci sledují veškeré dění z úctyhodné vzdálenosti. Zřetelně cítíte, že tady nejde o žádné jarmareční vystoupení. Pochodování není demonstrací výsledku vojenského drilu. Ti lidé se účastní náboženského obřadu, který je návštěvníkům z evropské i americké civilizace zcela cizí. Jsou to vyznavači záhadného „kultu Johna Fruma“. S neskrývanou nadějí očekávají návrat tohoto spasitele, o němž sami věřící vůbec netuší, kdy se nositel jejich nadějí poprvé na malém ostrůvku v jižním Pacifiku objevil.

Tichomořský mesiáš

Někdejší misionář na Nově Quineji dr. Friedrich Steinbauer po dlouhých rešerších zjistil, že kult Johna Fruma není lokální kuriozitou na ojedinelém ostrůvku, nýbrž jde o část mnohem rozšířenějšího válečného hnutí v Tichomoří. Postupně objevil 185 podobných kultů. Neustále se pokoušel přijít na kloub historickému původu uctívání Johna Fruma. V současnosti můžeme konstatovat následující stav věci: Někdy před rokem 1940 navštívil jakýsi Američan ostrov Tanna. Křesťním jménem byl John. Pravděpodobně se představil slovy „John from USA“ (John z USA). Z toho vzniklo jméno John Frum jako zkomolenina původního „John from...“ Po čase zase odcestoval, nejspíš se slibem, že se sem ještě někdy vrátí. O několik let později se na ostrově objevily americké jednotky: Znovu přišli cizinci a opět mezi nimi byli muži jménem „John z...“ (John from...). A domorodí obyvatelé od nich dostávali nejrůznější dárky. Mladý kult Johna Fruma se šířil dál. Jeho současť se stal „vojenský výcvik“ – domorodci prostě začali dočasně sousedy napodobovat.

Když vojáci Tichomoří po skončení války opustili, ostrované si přáli jejich návrat. Měli se přece vrátit a znovu jim přinést potřebné věci. **Jádrům kultu tak byly a jsou hmotné statky, které**

chtějí obyvatelé ostrovů od návštěvníků opět obdržet.

Proč se z Johna Fruma stal svého druhu mesiáš? Proč ostrované uctívali pozemské vojáky jako bohy? Abychom to pochopili, musíme se vcítit do myšlení malého ostrovního etnika, které nikdy neprožilo kontakt s takzvanou „západní civilizací“. Letadlové lodě a letouny, které se v roce 1942 objevily u Tanny, nepochybně zapůsobily na domorodce jako cosi nadpřirozeného, božského. Jistě, znali ptáky, kteří uměli vzlétnout. Ale stroje, které přinášely lidi a množství zboží z oblohy na ostrov, nemohly být pozemského původu!

Už za pár desetiletí po příchodu Johna Fruma vznikl náboženský kult. V průběhu několika roků byli lidé z masa a krve přestylizováni do podoby nadpozemských bytostí – bohů, od nichž stoupenci nové víry doufali získat nezměrné bohatství. Touží po návratu „nebešťanů“ a fantazie jim vykresluje bohaté „cargo (náklad) z nebes“. Cílem kultu se stala snaha přispět k opětovnému objevení se někdejších návštěvníků... a s tím spojené získání nových, možná ještě významnějších darů! Tak vznikl název *kult cargo*.

Tyto naděje už zanedlouho nabyly naprosto nerealistických podob. Když se vojáci na Tanně znovu objevili, vyvolala jejich přítomnost spíše skrývané zklamání. Poskytované almužny byly pro ostrované spíše urážlivé. Musí se vrátit skutečný John Frum a otevřít jim svůj roh hojnosti. Ale jak ho mají na svůj ostrůvek přilákat?

Už v polovině čtyřicátých let 20. století se i za hranicemi ostrova hodně hovořilo o domorodci jménem Neloig. Ten o sobě tvrdil, že je reinkarnací Johna Fruma a že on jediný zná prostředek, jak se dostat ke skutečně božským darům. Musí se připravit plocha pro záračné nebeské ptáky, aby tyto železné stroje měly kde přistát. Potřebují široké a rovné dráhy, aby mohli dosednout na zem. Neloig tedy nechal vybudovat cosi jako přístavci a startovací ranveje. Mnoho ostrovanů bylo touto vizí nadšeno. Čím víc se pro ně nadřou, aby jim umožnili hladké přistání, tím bohatší odměny se od nich později dočkají. Ovšem našli se i takoví, kteří se zdráhali na tomto „projektu letišť“ podílet. Neloig vyhlásil pro tyto „líné kůže“ drakonické tresty. Sami bohové prý na ně ze svých železných letounů svrhnou smrtící bomby!

Kořeny takových kultů cargo, jakým je kult Johna Fruma, jsou poměrně staré. Sahají do velmi vzdálené minulosti. Je například známo, že už kapitán James Cook byl považován za

svého druhu „Johna Fruma“, když 13. dubna 1769 zakotvil se svou lodí *Endeavour* na Tahiti. Mnozí domorodci byli tehdy přesvědčeni, že tento objevitel není nikdo menší než sám bůh Rongo. Ten podle starodávných legend sestoupil v oblačné lodi na naši planetu a zastupoval zde ještě staršího boha jménem Karaperamun, který byl uctíván jako původce veškerého života.

A jak je to dnes?

V roce 2004 jsem ostrov Vanuatu v Oceánii navštívil. Zdejší obyvatelstvo žije převážně v prostých chýších, elektřina neexistuje. Zanedlouho jsme si všimli, že na sousední exotické Tanně jsme byli pro domorodce naprostou raritou. Turisté sem dorazí vskutku zřídka. Jen tak se tady ovšem mohl kult Johna Fruma dodnes zachovat ve své náboženské podobě. Ale přesto jsem musel konstatovat, že na počátku třetího tisíciletí po Kristu se toto cizorodé náboženství proměňuje. Už dlouhá desetiletí berou křesťanští misionáři s nechutí a odporem na vědomí, že záhadný John Frum je tu uctíván jako mesiáš. **Desetiletí se marně pokoušeli dělat všechno možné, aby jeho kult upadl v zapomnění. Nepovedlo se. Proto došlo ke změně taktiky. Ježíš a John Frum začali cílevědomě splývat.** Z „pohanského“ Johna Fruma se měl stát křesťanský Ježíš.

A tak 15. února 2004 vystupovali při roční slavnosti nejen členové pravého kultu Johna Fruma, nýbrž i křesťanské taneční skupiny. Malým scénickým výjevům lze porozumět i bez slovního doprovodu. Vidíte skupinu ostrovanů při práci na poli. Najednou se objeví loď. Dochází k přepadení ustrašených lidí. Jsou zajati a odvezeni na loď. Mají být odvezeni a nejspíš prodáni do otroctví. Tu se však blíží záchrana – objevuje se Ježíš nesoucí kříž. Zajatci ho vidí a hrnou se k němu. Padají před Ježíšem na kolena a přijímají křesťanskou víru.

Vyznavači původního kultu Johna Fruma sledují tento vývoj s neskrývanými starostmi, zástupci křesťanské církve s radostným uspokojením. Šance na „proměnu“ původního hrdiny v křesťanského Mesiáše se rýsuje. Bude starý kult zanedlouho vystřídán novou křesťanskou sektou? Zmizí skutečně kult Johna Fruma dříve, než se jej podaří detailně prozkoumat? I takové nebezpečí existuje.

Walter-Jörg Langbein v knize **VÝBUŠNÁ ARCHEOLOGIE,**

kteřou sestavil Erich von DÄNIKEN. Vydalo ji nakladatelství *Dialog*, Markova 3, 460 14 Liberec 14, tel.: 485 121 610, e-mail: knihy@dialog-lbc.cz, www.dialog-lbc.cz